

RÄTTA SVAR

Delprov 1:ORD

1 C	11 A	21 E
2 C	12 C	22 E
3 D	13 C	23 D
4 C	14 E	24 B
5 B	15 D	25 E
6 D	16 E	26 A
7 E	17 C	27 A
8 D	18 B	28 D
9 D	19 A	29 D
10 B	20 A	30 A

Delprov 2:NOG

1 D	11 E
2 B	12 A
3 A	13 E
4 D	14 C
5 B	15 B
6 E	16 B
7 C	17 D
8 E	18 D
9 C	19 A
10 E	20 C

Delprov 3:LÄS

1 A	7 B	13 B	19 B	25 A
2 B	8 A	14 B	20 A	26 B
3 A	9 A	15 A	21 A	27 B
4 B	10 A	16 B	22 B	28 A
5 A	11 B	17 A	23 B	29 B
6 B	12 B	18 B	24 B	30 A

Delprov 4:DTK

1 C	11 C
2 D	12 E
3 B	13 C
4 D	14 B
5 E	15 B
6 B	16 A
7 C	17 D
8 D	18 B
9 E	19 D
10 A	20 D

RÄTTA SVAR

Delprov 5:AO

1 B	11 C	21 D
2 C	12 A	22 A
3 D	13 C	23 D
4 B	14 C	24 C
5 D	15 B	25 C
6 A	16 D	26 B
7 C	17 C	27 A
8 A	18 A	28 A
9 D	19 B	29 D
10 B	20 C	30 A

Delprov 6:STUF

1 D	11 C
2 A	12 C
3 E	13 B
4 A	14 E
5 B	15 B
6 B	16 E
7 A	17 E
8 C	18 A
9 A	19 E
10 B	20 D

DELPROV 1: ORD**Anvisningar**

Varje uppgift har överst ett ord understruket. Under det ordet står fem andra ord. Ett av orden **anger betydelsen** av det understrukna ordet eller **betyder ungefär samma sak** som det understrukna ordet.

Övningsexempel 1.arg

- A ilsken
- B farlig
- C ledsen
- D olydig
- E snuskig

Ilksen betyder ungefär samma sak som arg. Börja med att markera det rätta svaret i provhäftet. Därefter skriver du svaret på svarsblanketten. Om denna uppgift hade ingått i provet skulle du alltså ha skrivit så här på svarsblanketten

1	2	3
A		

Övningsexempel 2.ryssja

- A garnvinda
- B fiskeredskap
- C torkställning
- D säng
- E smideshård

En ryssja är ett fiskeredskap. Fiskeredskap är svarsförslag B. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du ha skrivit B på svarsblanketten.

1	2	3
A	B	

Skriv alla svar på svarsblanketten.

Skriv tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift bör du ändå besvara uppgiften genom att försöka bedöma vilket svarsförslag som verkar bäst eller rimligast. Inget poängavdrag sker om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 30 uppgifter

PROVTID: 15 minuter

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

1. kontinuerlig

A förstärkt
B pressad
C oavbruten
D enstämmig
E omfångsrik

2. attestera

A fängsla
B ansätta
C intyga
D avskilja
E hejda

3. ramponera

A iscensätta
B uttrycka
C upprusta
D fördärva
E avveckla

4. projektion

A inskränkning
B skottsalva
C avbildning
D ytmätning
E indrivning

5. hermetisk

A ofantlig
B lufttät
C hjältemodig
D stark
E förstörbar

6. kompakt

A äkta
B stor
C orörlig
D tät
E fullständig

7. ekvivalens

A överlägsenhet
B allmängiltighet
C omfång
D utsträckning
E likvärdighet

8. bida

A uppföda
B vila
C uppstå
D vänta
E plågas

9. vite

A brist
B livskraft
C uppehälle
D böter
E hinder

10. gräll

A grinig
B skarp
C tjatig
D tröttsam
E småaktig

11. kondensera

A förtäta
B skydda
C förena
D upplösa
E förbättra

12. propedeutisk

A egenartad
B slutgiltig
C förberedande
D tillfällig
E samlad

13. morbid

A liten
B fantasifull
C sjuklig
D illaluktande
E ohederlig

14. fiktiv

A vanlig
B noggrann
C verkningsfull
D okunnig
E uppdiiktad

15. versal

A samlingsrum
B hjälmgaller
C stämpel
D stor bokstav
E versmått

16. tariff

A kärl
B furste
C stenart
D kvitto
E prislista

17. aktion

A erbjudande
B beslut
C handling
D försäljning
E uppdrag

18. propå

A avgörande
B förslag
C översikt
D förebild
E meddelande

19. exalterad

A uppjagad
B förstorad
C utnyttjad
D utåtriktad
E förföljd

20. solvens

A betalningsförmåga
B äkthet
C samarbetsförmåga
D befrielse
E glans

21. annektera

A anteckna
B utvälja
C föregripa
D förklara ogiltig
E lägga beslag på

22. fraktion

A grundval
B omstörtning
C förstening
D benbrott
E del

23. alienation

A förening
B förvirring
C beklagande
D främlingskänsla
E utmätning

24. regress

A inledning
B tillbakagång
C återblick
D avslutning
E eftertryck

25. obskyr

A envis
B skämd
C trög
D oanständig
E tvivelaktig

26. medioker

A medelmåttig
B ovanlig
C obestämd
D ogynnsam
E sorgsen

27. förmena

A vägra
B skada
C överdriva
D baktala
E reta

28. interpellera

A rösta
B räkna
C medla
D utfråga
E inblanda

29. egalt

A påvligt
B ledande
C duktigt
D likgiltigt
E skickligt

30. adekvat

A passande
B kantig
C angenäm
D falsk
E förhatlig

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH
KONTROLLERA DINA SVAR.

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

SKOLÖVERSTYRELSEN

DELPROV 2: NOG**Anvisningar**

Varje uppgift inleds med att **en fråga ställs**. Därefter följer två påståenden, (1) och (2), som innehåller olika slags information. Uppgiften är att avgöra hur mycket information som behövs för att besvara frågan. Uppgifterna besvaras genom att du anger vilket eller vilka av påståendena du behöver använda. Undersök noggrant de olika svarsförslagen innan du besvarar uppgiften.

Vi börjar med ett övningsexempel:

Hur mycket betalade Andersson i räntor för sina lån under året?

- (1) Andersson hade 3 lån. Sammanlagda lånesumman var 145 000 kronor.
- (2) Vart och ett av Anderssons lån löpte med 10 % ränta. Lånebeloppet var 45 000 kronor, 10 000 kronor och 90 000 kronor.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

Svarsförslagens innebörd

- A i (1) men ej i (2) = Den information som ges i (1) är tillräcklig. Enbart informationen i (2) räcker inte till.
- B i (2) men ej i (1) = Den information som ges i (2) är tillräcklig. Enbart informationen i (1) räcker inte till.
- C i (1) tillsammans med (2) = För att få tillräcklig information måste man använda både påstående (1) och (2). Enbart (1) eller enbart (2) ger ej tillräcklig information.
- D i (1) och (2) var för sig = Antingen (1) eller (2) kan användas, eftersom båda var för sig innehåller tillräckligt mycket information.
- E ej genom de båda påståendena = Inte ens genom att utnyttja både (1) och (2) kan man få tillräcklig information.

Informationen i (1) räcker inte till för att besvara frågan. Informationen i (2) är tillräcklig. Svarsförslag B är alltså rätt. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du ha skrivit så här på svarsblanketten.

1	2	3
B		

Skriv alla svar på svarsblanketten. Skriv tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift bör du ändå besvara uppgiften genom att försöka bedöma vilket svarsförslag som verkar bäst eller rimligast. Inget poängavdrag sker om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 20 uppgifter

PROVTID: 40 minuter

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

1. Hur stort var det svenska biståndet år 1969?

- (1) 1969 var Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) 130 miljarder kronor och biståndet var 0,4% av BNP.
- (2) Sveriges befolkning uppgick år 1969 till 8 miljoner och fördelat på varje svensk var biståndet 65 kr.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

2. Hur långt är det fågelvägen från L till M?

- (1) Mellan L och M reser man på 2 tim med bil.
- (2) En ljusstråle går från L till M och tillbaka på 1/2000 sek. Ljusets hastighet är 300 000 km/sek.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

3. Hur stor är kubens volym?

- (1) Kuben har sidan 4 cm.
- (2) Det material av vilket kubens är tillverkad har densiteten (tätheten) 7,0 g/cm³.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

4. Hur många 10 mm tjocka brödsivor får man från limpan?

- (1) Med en skärmaskin inställd på 15 mm tjocklek skulle 22 lika tjocka sivor erhållas.
- (2) Limpan är 33 cm lång.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

5. Vilket är talet?

- (1) Talet är jämnt delbart med 3.
- (2) Tredubblas talet erhålles 54.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

6. Vilken var den genomsnittliga timförtjänsten för träindustriarbetare 1968?

- (1) År 1968 tjänade arbetare inom gruvindustrin 1,43 kr mer per timme än träindustriarbetare.
- (2) År 1968 var timförtjänsten för anställda inom livsmedelsindustrin 97,6% av timförtjänsten för träindustriarbetare.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

7. Hur många procent i gruppen "arbetare + tjänstemän" vid ett företag är rökare?

- (1) 40% av arbetarna och 60% av tjänstemännen är rökare.
- (2) Det finns 400 arbetare och 50 tjänstemän.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

8. Hur långa är de båda sträckorna?

- (1) Sträckorna förhåller sig som 3/7.
- (2) Om den kortare sträckan görs 4 gånger längre och den längre sträckan 2 gånger längre blir förhållandet mellan dem 6/7.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

9. Hur mycket förändrades medelbetyget i matematik i klassen då Mats flyttade?

- (1) Vid höstterminens slut var klassens medelbetyg i matematik 3,25. Då påföljande vårtermin började hade Mats flyttat från klassen. Han hade betyget 4 i matematik.
- (2) Klassen hade vid höstterminens slut 28 elever.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

10. Hur lång omkörningssträcka behöver personbilen?

- (1) Omkörningen börjar när personbilen är 75 meter efter lastbilen och avslutas 50 meter framför lastbilen.
- (2) Lastbilens hastighet är 80 km/tim. Ingen hänsyn tas till bilarnas längd.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

11. Vilket blir det nya prisindex på varan?

- (1) Priset ökar med 0,85 kr per kg.
- (2) Tidigare prisindex var 223.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

12. Hur långt är det från jorden till solen?

- (1) Ljuset tillryggalägger sträckan jord-måne, 387 000 km, på 1,29 sekunder och sträckan sol-jord på 498 sekunder.
- (2) Ljusets hastighet är 300 000 km per sekund.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

13. Hur stor är kroppens volym?

- (1) När kroppen nedsänks i vatten stiger vattenytan 2,5 cm.
 (2) Kroppen väger 14 g.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

14. Hur tjockt blir färgskiktet?

- (1) Färgburken innehåller 1 kg färg, som utstrykes exakt lika tjockt på en yta med arean 5 m².
 (2) 5 liter av färgen väger 6 kg.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

15. En boll släpps rakt över ett golv och studsar hela tiden på samma ställe. Hur lång sträcka har bollen tillryggalagt när den stannas?

- (1) Bollen släpps från två meters höjd. Den väger 80 gram.
 (2) Bollen har egenskapen att studsa tillbaka halva fallhöjden. Andra studsens är 0,5 meter hög. Bollen stannas den åttonde gången som den tar i golvet.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

16. Hur långt har traktorn gått?

- (1) Framhjulen har gjort 1937 varv fler än bakhjulen och omkretsen av ett bakhjul är 1,2 m längre än omkretsen av ett framjul.
 (2) Diametern hos ett framjul är 0,90 m och det har gjort 6 500 varv. Framjul och bakhjul har gått exakt lika långt.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

17. Saften innehåller råsaft och socker. Hur många viktsprocent socker innehåller saften?

- (1) 5 kg färdig saft innehåller 3 kg socker.
 (2) Vid tillverkningen blandades 15 kg socker med 10 kg råsaft.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

18. Hur mycket väger det vatten som behövs för att erhålla 1 dm³ is?

- (1) Ett isstycke med ytermåtten 7x5x3 cm, där alla vinklar är räta, ger då det smälter 96,6 g vatten.
 (2) 1 cm³ is väger 0,92 gram.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

19. Hur snabbt kan fartygsdockan tömmas om alla tre pumparna används?

(1) Det finns tre pumpar: A, B och C. Pumpen A kan ensam tömma dockan på 6 timmar, B ensam på 4 timmar och C ensam på likaså 4 timmar.

(2) Kapaciteten hos pumparna är för A 40 m^3 per timme, för B 60 m^3 per timme och för C 60 m^3 per timme.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

20. Vad var kursen för franc?

(1) För 690 kr fick man 300 tyska mark och 250 francs.

(2) Om man köpte 250 tyska mark och 300 francs blev kostnaden 685 kr.

Tillräcklig information för lösningen erhålles

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

DELPROV 3: LÄS**Anvisningar**

Detta prov omfattar 5 olika texter från skilda ämnesområden. Texterna är skrivna av olika författare och är ibland bearbetade för att passa i ett prov. Till varje text hör ett antal påståenden eller slutsatser som gäller texten.

Gå igenom texterna med tillhörande påståenden och försök avgöra vilka av påståendena som är "riktiga" respektive "felaktiga". Ett påstående som till innehållet överensstämmer med texten betecknas som "riktigt". Ett påstående som inte överensstämmer med texten eller vars innehåll inte framgår av texten betecknas som "felaktigt".

**OBSERVERA ATT ALLA UPPGIFTER SKALL BESVARAS
UTIFRÅN TEXTEN**

Övningsexempel

Softboll spelas på en kvadratisk plan. I fyrkantens hörn är s k bon placerade. Ett av dessa kallas "hembo" och de övriga kallas i tur och ordning bo nr ett, två och tre. Den som slår bollen står i hemboet och skall slå ut bollen i riktning mellan 1:a och 3:e boet.

Text

Enligt texten måste bollen slås ut inom en sektor med 45-graders vinkel.

Övningsuppgift

- A RIKTIGT
- B FELAKTIGT

Påståendet överensstämmer inte med texten. Vinkeln blir 90 grader. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du ha skrivit B på svarsblanketten.

Skriv alla svar på svarsblanketten.

Skriv tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift bör du ändå besvara uppgiften genom att försöka bedöma vilket svarsförslag som verkar bäst eller rimligast. Inget poängavdrag sker om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 5 texter och 30 uppgifter

PROVTID: 50 minuter

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Smärtlindring

Någon har sagt att det är obestriddligt att läkarvetenskapen gått framåt sedan 20-talet men att sjukvården gått tillbaka. Detta kan också sägas om vår förlossningsvård. Den har blivit allt opersonligare i takt med ökade krav på sterilitet och säkerhet. Detta framstår emellertid som olämpligt mot bakgrund av att psykologisk expertis anser att upplevelsen av förlossningen som smärtsam och outhärdlig står i omvänd proportion till den närmaste omgivningens beskaffenhet och föderskans känsla av trygghet och värme. De psykologiska faktorernas betydelse för smärtförnimmelserna torde vara obestriddliga.

I samband med att riksdagen 1971 beslöt att varje kvinna ska ha rätt till smärtlindring vid förlossning diskuterades smärtlindring genom psykologisk påverkan. Den blivande modern kan förmås att genom självsuggestion intala sig att födandet inte är så smärtsamt och därigenom få en betydande lindring under förlossningen. Det anses som mycket värdefullt att den blivande fadern är närvarande vid dessa samtal.

När man diskuterar smärtlindring vid barnafödelse är det nödvändigt att veta hur behandlingen påverkar moderns förmåga att framföda barnet. Frågan om biverkningar på moder och barn är naturligtvis också väsentlig. Dessutom vill man gärna ha en uppfattning om hur stor smärtlindringen blir. Sedan 1940-talet har inandning av lustgas allmänt begagnats i Sverige. Det är en enkel metod, den verkar snabbt, och den har inga allvarigare bieffekter på mor eller barn, om den ges med 25% syrgas i blandningen. Verkan är emellertid begränsad. Man har nu alltmer börjat använda lokalbedövning under öppnings- och utdrivningsskedena. Nackdelen med bedövning på detta sätt är att de krystningar som driver fram barnet minskar. Man kan då använda en s k sugklocka för att hjälpa till vid förlossningen. Meningarna har dock varit delade om det riktiga i att ge smärtlindring åt barnaföderskor annat än i speciella fall. Som skäl mot användning av lokalbedövning och narkos har anförts risken för komplikationer. Man kan då i stället uppmuntra modern att föda barn "utan rädsla". Rädslan gör att modern spänner fel muskler under förlossningsarbetet varigenom födandet försvåras. Modern får i stället lära sig att inte spänna vissa muskler samtidigt som hon tränar upp andra.

Vad gäller själva miljön diskuterades redan för 15 år sedan det s k rooming-in-systemet, vilket innebär att modern tillåts ha sitt barn inne hos sig och själv sköta det så snart hon kan vara uppe. Men svensk sjukvård är konservativ och "rooming-in"-systemet har, trots att det bevisligen har så många psykologiska fördelar, mycket tveksamt tagits i bruk vid våra barnbördskliniker. Det hör också till undantagen att fadern får träffa sitt barn den närmaste tiden efter förlossningen, något som ur båda föräldrarnas synpunkt borde vara självklart. (Sven Holmberg, När Var Hur, 1973).

Uppgifter till texten "Smärtlindring"

1. I texten talas om en typ av smärtlindring där det är speciellt viktigt att fadern är med under förberedelserna.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
2. Enligt texten är sugklockan en av de bättre smärtlindrande metoderna.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
3. Texten betonar de psykiska faktorernas betydelse för upplevelsen av smärta i samband med förlossning.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
4. Enligt texten är risken för förgiftning en av nackdelarna med lustgas.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
5. Enligt författaren till texten är svensk sjukvård i allmänhet negativ gentemot nymodigheter.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
6. Av texten framgår att riksdagsbeslutet angående smärtlindring vid förlossning endast behandlade de "traditionella" metoderna för smärtlindring.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

Gener (= arvsanlag)

Vad händer med en genetisk variant om man lämnar den helt åt sitt öde under en följd av generationer? Tar den rentav överhanden så småningom? Dessa frågor ställdes redan i början på 1900-talet, då den pånyttfödda genetiken, som byggde på korsningsanalyser, var stadd i snabb utveckling. Ur dessa frågeställningar växte populationsgenetiken fram.

I alla populationer, det må gälla insekter eller människor, finns genetisk variation som på olika sätt uppenbarar sig som skillnader mellan individerna. En typ utgörs av defektgener, som orsakar allvarliga missbildningar och sjukdomar. Effekten av sådana gener kan hos människan vara t ex blindhet, dövhet, dvärgväxt eller rubbningar i ämnesomsättningen. Ofta medför de en ökad dödlighetsrisk, varför de drabbade har små möjligheter att överföra den defekta genen till sina avkomlingar. Ändå kan inte populationen bli helt fri från dessa gener. Orsakerna härtill är två. För det första uppkommer nya defekta gener ständigt eftersom normala gener med en viss låg frekvens muterar till defektgener. För det andra är utrensningen av defektgener effektiv endast då genen är dominant och tidigt ger sig till känna hos alla som bär genen.

Många genetiska defekter uppenbaras emellertid sent i livet - efter den reproduktiva åldern. Andra orsakas av recessiva gener som måste förekomma i dubbel uppsättning hos en individ för att ha någon effekt. Sådana gener kan nedärvas under många generationer utan att märkas: endast om två identiska upplagor av genen råkar sammanföras hos en individ visar sig dess skadliga effekt. Enligt de genetiska lagarna ökar sannolikheten för ett sådant sammanträffande om individens föräldrar är släkt. Bland barn med den recessiva genetiska sjukdomen fenylketonuri är förekomsten av kusningifte hos föräldrar så hög som 10 %, medan frekvensen i den allmänna populationen är under 1 %.

Denna förekomst av skadliga gener kallas populationens genetiska belastning. Hos många slags organismer kan speciella korsningsförfaranden avslöja de dolda recessiva defekterna och försök med både växter och djur har visat att sådana är allmänt förekommande. Husdjursbesättningar där man tillämpat far-dotter-parningar och andra former av inavel har visat en tydlig försämring i många viktiga egenskaper. Nedgång i produktion och tillväxt vid inavel kan inte ses enbart som ett resultat av enstaka defektgener. Den har också sin förklaring i förekomsten av en annan typ av genetisk variation, den polygena eller kvantitativa variationen. Sådan variation är lätt att observera. Vi kan ju utan svårighet konstatera att individer i vår omgivning skiljer sig i fråga om exempelvis längd, vikt, hårets och ögonens färgnyanser, sko- och hattnummer. (Marianne Rasmusson, Forskning och framsteg nr 3, 1974)

Uppgifter till texten "Gener"

7. Enligt texten var genetiken okänd före 1900-talet.

- A RIKTIGT
B FELAKTIGT

8. Textförfattarinnan pekar på orsaker till att defekta gener fortsätter att existera i en population.

- A RIKTIGT
B FELAKTIGT

9. De effekter defektgener har på människan minskar enligt texten sannolikheten för att defektgener skall överföras till nya individer.

- A RIKTIGT
B FELAKTIGT

10. Enligt texten kan minskad produktion i en husdjursbesättning bero på den polygena genvariationen.

- A RIKTIGT
B FELAKTIGT

11. Av texten att döma är populationsgenetiken den äldsta grenen av genetiken.

- A RIKTIGT
B FELAKTIGT

12. Med populationens genetiska belastning avses enligt texten varje individs totala uppsättning gener.

- A RIKTIGT
B FELAKTIGT

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

Yrkesstrukturen

Förändringar i yrkesstrukturen, dvs minskning respektive ökning av antalet utövare i olika yrken, beror till stor del på näringsgrensutvecklingen. Den tekniska, ekonomiska och organisatoriska utvecklingen medför förskjutningar mellan och strukturförändringar inom näringsgrenarna. Omfördelningen av arbetskraft från de varuproducerande till de tjänsteproducerande sektorerna medför motsvarande förändringar i yrkesfördelningen. Antalet sysselsatta inom tjänstesektorn ökar medan sysselsatta inom tillverkningsarbete och lantbruks- och skogsarbete minskar. Att antalet sysselsatta minskar inom varuproduktionen innebär inte att produktionsvolymen minskar, utan att rationaliseringar i form av bl a ökat utnyttjande av tekniska hjälpmedel gör det möjligt att upprätthålla eller t o m öka produktionen med färre antal sysselsatta.

Prognosinstitutet vid Statistiska Centralbyrån har gjort beräkningar av yrkesstrukturens förändringar fram till 1980. Grundmaterialet för beräkningarna har varit 1960 och 1965 års folkräkningar. I dessa finns uppgifter om yrkesfördelningen. Man har studerat de förändringar som skett mellan 1960 och 1965 och sedan antagit att de fortsätter prognosperioden ut. Vissa modifieringar har gjorts med utgångspunkt i annat senare material, som t ex arbetskraftsundersökningar för 1970. Underlag har också varit den prognos över näringsgrensutvecklingen som gjorts av 1970 års långtidsutredning. Man har slagit samman yrkena i elva grupper. Tre exempel på sådana grupper är tekniskt arbete, sjukvårdsarbete och pedagogiskt arbete.

Beräkningarna visar att yrkesgrupperna tekniskt arbete, sjukvårdsarbete, pedagogiskt arbete samt gruppen övrigt naturvetenskapligt arbete ökar starkast bland dessa elva grupper.

Som nämnts bygger dessa beräkningar till stor del på den utveckling som varit. Samhället förändras ständigt, och tekniska uppfinningar kan medföra nya behov och därmed nya yrkeskategorier samtidigt som andra yrken försvinner. Politiska prioriteringar av olika verksamheter kan vidare förändra hittillsvarande utvecklingstendenser. Den utländska och inhemska konkurrensutvecklingen kan medföra snabbare rationaliseringar än beräknat inom någon del av produktionen. (Svenskt yrkeslexikon del II, 1973)

Uppgifter till texten "Yrkesstrukturen"

13. Det framgår av texten att antalet arbetslösa enligt yrkesprognosen kommer att öka i framtiden.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

14. Textförfattaren anser att lantbruks- och skogsarbetyrkena utgör undantag från utvecklingen för yrken inom den varuproducerande sektorn.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

15. Av texten att döma har antalet sysselsatta inom den tjänsteproducerande sektorn inte minskat, trots den tekniska utvecklingen.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

16. Textförfattaren har dragit slutsatsen att de tekniska uppfinningarna i framtiden kommer att reducera antalet yrkesgrupper.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

17. Enligt texten låg ändringarna i yrkesstrukturen under första hälften av 1960-talet till grund för beräkningarna av utvecklingen fram till och med slutet av 1970-talet.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

18. I texten antyds att antalet arbetslösa inom utbildningssektorn kommer att öka i framtiden.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

Amatörteatern

Till övervägande delen är den svenska amatörteatern organiserad genom studieförbunden och teatergrupperna är att betrakta som studiecirklar. Detta har länge varit garantin för ett visst ekonomiskt stöd, men det har samtidigt varit bromsen för tillkomsten av andra stödformer än studiecirkelbidraget. Studiecirkelbidraget till teatergrupperna måste konstrueras om, kompletteras eller ersättas av något annat bidragssystem. Amatörgruppernas skyldighet att erlagga författarersättning (ett problem för många grupper) bör ersättas av statliga medel i form av ett stöd-arvode till författaren efter normer fastställda av Dramatikerförbundet och myndigheterna. Förslaget skulle inte innebära att så väldigt många skattekronor togs i anspråk, och för amatörerna skulle det medföra en väsentlig lättnad.

Svenska Riksteatern har på sitt program stöd till amatörverksamheten, och även om inte några revolutionerande stora satsningar kunnat göras, torde man kunna tala om en viktig insats genom den studieavdelning som teatern driver i samarbete med folkbildningsförbunden. Riksteatern hopas nu få resurser för att i väsentlig grad kunna utöka sin service åt amatörerna. En sådan satsning kan dock inte bli tillräcklig och bör inte heller vara det, eftersom Riksteatern varken vill eller kan ta ifrån amatörteatern dess egen befintliga hos de aktiva förankrade organisation, blott stödja den. Väsentligt är att amatörteatern får behålla sin naturliga hemvist i folkbildningen. Amatörteatern är en viktig del av vårt kulturliv, därför att den är ett konkret exempel på en demokratisk kultur utan inslag av "finkultur". De grupper som arbetar vid sidan om folkbildningen måste naturligtvis också få fortsätta med det. En central satsning fordras och vid sidan om den en fortsatt satsning efter det mönster som hittills blott ett fåtal kommuner givit sig in på: att ge teateramatörerna lokaler. Kanske kommer något nu att hända sedan regeringens nya kulturråd börjat sitt arbete. Av vad som hittills framkommit om tankarna där törs man kanske ändå tro på förståelse inte bara för kultur uppifrån utan även för den som finns ute bland människor. (Claes Englund, Teatern nr 3, 1969).

Uppgifter till texten "Amatörteatern"

19. Textförfattaren kritiserar hårt Svenska Riksteatern för dess motsats- och konkurrensförhållande till amatörteatern.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
20. Textförfattarens främsta argument för att amatörteatern bör få resurser är dess fasta förankring ute bland de breda folklagren.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
21. Enligt författaren vore det önskvärt med både central och kommunal satsning i fråga om det fortsatta teaterstödet.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
22. Det är författarens uppfattning att en lämplig metod att förbättra amatörteatergruppens villkor vore att höja studiecirkelbidraget kraftigt.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
23. Det vore enligt författaren önskvärt att Svenska Riksteatern helt skulle ta hand om och stödja amatörteatern.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT
24. Av texten framgår att amatörteatergrupperna ofta är helt beroende av de bidrag författarersättningen innebär.
A RIKTIGT
B FELAKTIGT

Multinationella företag

Multinationella företag (MNF) betecknar koncerner vilkas dotterföretag är spridda över ett stort antal länder men har en anknytning till moderbolaget, som tillåter komplexet att i viss mån fungera som ett integrerat system.

Genom sin storlek kan dessa företag satsa stora summor på forskning och utveckling och integrera produktionens alla faser i ett enda företag. Dessutom blir deras marknadsföring lättare och framgångsrikare, därför att de är etablerade i så många länder och alltså finns direkt på varje marknad nära konsumenten.

Även u-länder kan ha stora fördelar av MNF-etableringar. Tillväxten och industrialiseringen gynnas. Den teknologiska utvecklingen går snabbare. Spridningseffekter uppnås inom alla ekonomiska sektorer, och så kallat know-how överförs. Olika former av underleverantörer uppstår som följer av MNF-etableringarna, och sysselsättningsgraden ökar därmed i u-landet. Multinationella företag ger också en rad andra fördelar genom att driva fram ett rationellt utnyttjande av kapital och arbetskraft. De överför teknologi och bidrager till en teknisk och industriell utjämning mellan olika länder, främst inom den industrialiserade världen. På sätt och vis bidrager också MNF till att driva fram det internationella ekonomiska samarbetet genom att det ligger i de multinationella företagens intresse att få enhetliga regler i olika länder och en långt driven ekonomisk-politisk integration.

Kritiken mot multinationella företag har baserats på att en betydande del av handelsutbytet mellan länderna utgörs av interna transfereringar inom MNF. Dessa företag kan därigenom direkt påverka kredit- och finanspolitiken i de olika länderna genom att fiffla med den interna prissättningen mellan dotterföretagen. Man gör stora vinster i vissa länder och tar ut dem i andra, där skatterna är lägre.

När det sedan gäller u-länderna utnyttjas dessa genom den inbyggda strävan att utnyttja skillnader i löneläge och teknisk nivå mellan olika länder. Enkla men arbetskrävande sysselsättningar förläggs till u-länderna med deras låga löner, medan teknikkrävande komponenter tillverkas i i-länder där tekniken redan finns.

Multinationella företag har också en otrevlig tendens att spela ut olika länders arbetskraft mot varandra eller att flytta tillverkningen mellan länder för att undgå nationella och besvärande strejker. Genom sina dolda transaktioner motverkar man också den ekonomiska politiken i olika länder och blir genom sin starka ekonomiska ställning ofta en stat i staten med ibland även politiska följder. (Olle Svenning, Aftonbladet 30/1 1973)

Uppgifter till texten "Multinationella företag"

25. Enligt texten är en av fördelarna med multinationella företag att kunskaper och tekniska nyheter lättare sprids mellan olika länder.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

26. Enligt texten bidrar MNF till att minska industriländernas överläge genom att tillverka olika typer av produkter i olika typer av länder.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

27. I texten finns betydligt flera argument emot än för multinationella företag.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

28. Enligt texten sker en hel del av ett multinationellt företags handel inom företaget.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

29. Enligt texten är en orsak till de multinationella företagens storlek att deras produkter i stor utsträckning tillverkas i u-länderna.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

30. Multinationella företag skulle enligt texten ur ekonomisk synvinkel ibland kunna karaktäriseras som ett slags stater.

A RIKTIGT
B FELAKTIGT

PROVET ÄR SLUT, OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

Högskoleprov

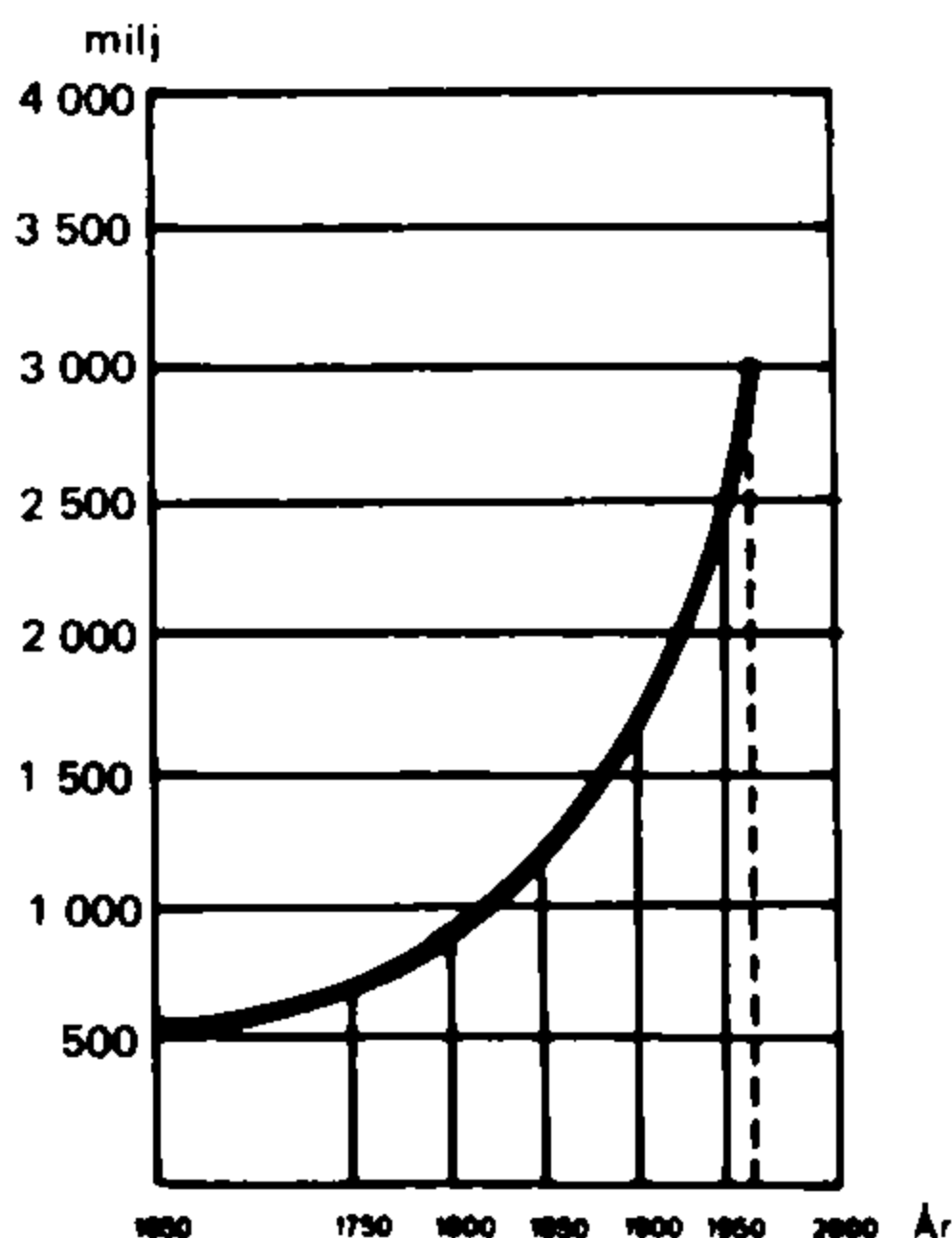
Anvisningar

Detta prov är uppbyggt kring ett antal diagram, tabeller och kartor. Till dessa finns uppgifter. Varje uppgift består av en fråga som du skall besvara genom att läsa och tolka diagram, tabeller eller kartor. Under varje fråga finns fem svarsalternativ, varav ett är det riktiga.

Övningsexempel

Hur mycket ökade världens befolkning från år 1800 till år 1900?

- A Ca 90 miljoner
- B Ca 140 miljoner
- C Ca 900 miljoner
- D Ca 1400 miljoner
- E Ca 1700 miljoner

Figur 1. Världens befolkning
1650-1965

I figur 1 kan man avläsa att folkmängden år 1800 var ungefär 800 miljoner. År 1900 var folkmängden ungefär 1700 miljoner. Ökningen är ca 900 miljoner. Svarsförslag C är därför det riktiga. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du ha skrivit C på svarsblanketten.

Skriv alla svar på svarsblanketten.

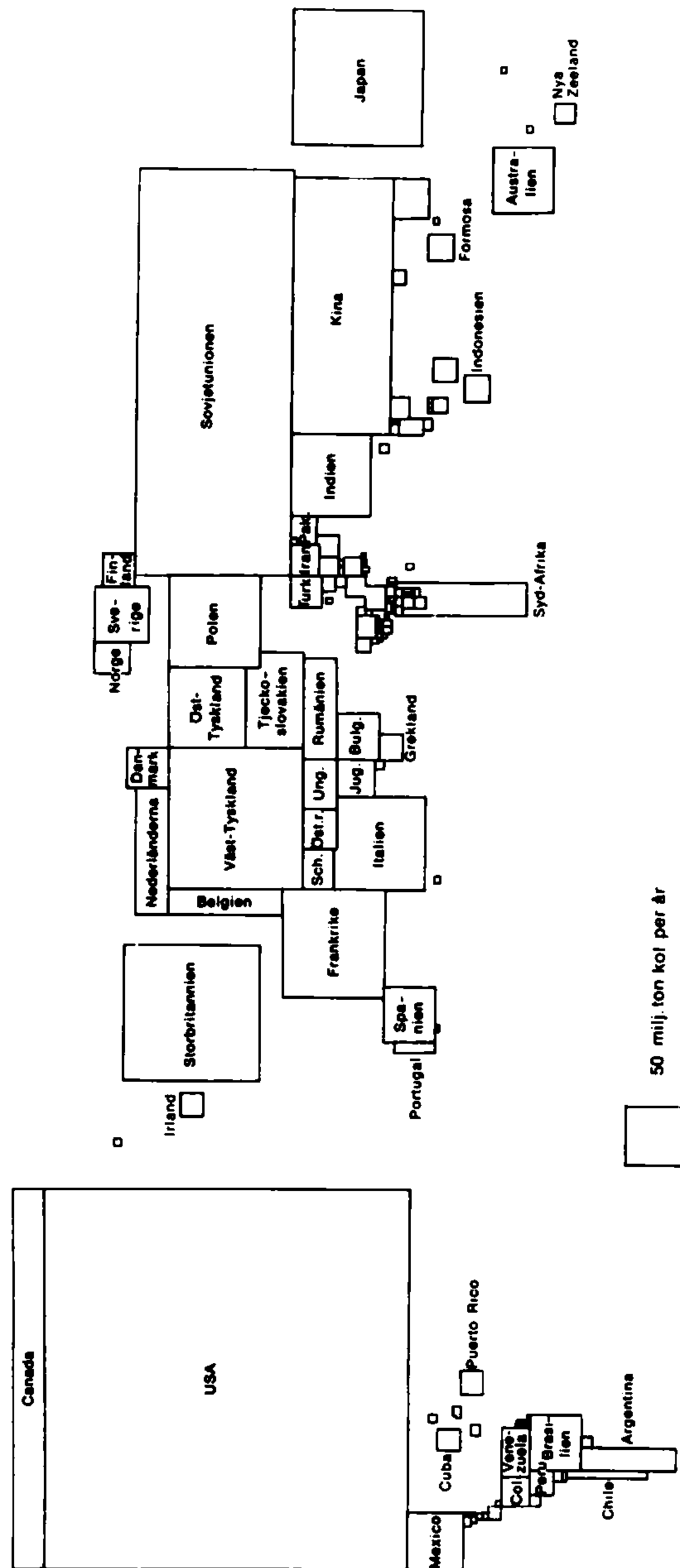
Skriv tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift bör du ändå besvara uppgiften genom att försöka bedöma vilket svarsförslag som verkar bäst eller rimligast. Inget poängavdrag sker om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 20 uppgifter

PROVTID: 45 minuter

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

FIGUR 1. ENERGIKONSUMTIONEN. SÅ HÄR SER VÄRLDENS ENERGIKONSUMTION UT OMRÄKNAT I ENHETER OM MILJONER TON KOL

(Källa: Dagens Nyheters Världskarta 1975, Energikonsumtionen)

1. Hur mycket energi förbrukar Japan per år räknat i miljoner ton kol?

- A ca 50 miljoner ton kol
- B ca 100 miljoner ton kol
- C ca 250 miljoner ton kol
- D ca 350 miljoner ton kol
- E ca 500 miljoner ton kol

2. Vilket land förbrukar mest energi efter USA och Sovjetunionen?

- A Storbritannien
- B Västtyskland
- C Frankrike
- D Kina
- E Japan

3. Vilka av följande länder har ungefär lika stor energikonsumtion?

- A Canada, Storbritannien, Västtyskland
- B Storbritannien, Västtyskland, Japan
- C Storbritannien, Japan, Kina
- D Västtyskland, Japan, Kina
- E Japan, Kina, Canada

ENERGITILLFÖRSEL OCH FÖRBRUKNING

TABELL 1. Av detta får du 50 kcal

Vispgrädde	1 msk
Socker	1 msk/4 bitar
Margarin/smör	till 1—2 smörgåsar (ca 7 g)
Olja	1 tsk ex i dressing
Majonnas	1/2 msk
Bulle	1/2 st
Wienerbröd	1/4 st
Småkakor	2 st
Mazarin	1/5 st
Semla	1/5 st
Chips	10 st
Jordnötter	1/2 liten påse
Karameller	syrliga 4—5 st
Chokladkaka	1/6 st (ca 10 g)
Kokosboll	1/2 st
Lättöl	2 dl
Mellanöl	1 1/4 dl
Vitt vin	0,5 dl
Starksprit	2,2 cl
Likör	1,4 cl

Energivärdet hos livsmedel anges i kilokalorier (kcal) eller kilojoule (kJ).

1 kcal = 4,19 kJ

TABELL 2.

... minskar energitillförseln

Om du brukar äta ...	och byter det mot ...	med kcal
5 dl standardmjölk, 310 kcal	5 dl lättmjölk, 190 kcal	120
1 port -vanlig- fil, 155 kcal	1 port lättfil, 95 kcal	60
1 kopp mjölkchoklad gjord på standardmjölk, 205 kcal	1 kopp mjölkchoklad gjord på lättmjölk, 145 kcal	60
3 smörgåsar med margarin och ost 45+ (28 %), 485 kcal	3 smörgåsar med margarin och ost 30+ (17 %), 445 kcal	40
3 smörgåsar med margarin och ost 45+ (28 %), 485 kcal	3 smörgåsar med smältost 30+ (10 %) utan margarin, 280 kcal	205
1 smörgås med margarin och medvurst, 165 kcal	1 smörgås med margarin och hamburgerkött, 125 kcal	40
1 port -vanlig- falukorv (3—4 skivor), 310 kcal	1 port mager falukorv, 245 kcal	65
1 port panerad stekt torskfilé, 250 kcal	1 port kokt torskfilé, 120 kcal	130
1 port panerad stekt torskrom (2 skivor), 235 kcal	1 port torskrom naturell, 125 kcal	110
1 stekt ägg (125 g), 120 kcal	1 kokt ägg, 80 kcal	40
1 port pommes frites, 260 kcal	1 port kokt potatis (175 g), 115 kcal	145
2 msk majonnäs, 225 kcal	1/2 dl gräddfil, 70 kcal	155
1 wienerbröd, 180 kcal	1 bulle, 95 kcal	85
1 flaska mellanöl, 130 kcal	1 flaska lättöl, 85 kcal	45
1 chokladkaka (55 g), 320 kcal	1 äpple, 85 kcal	235

TABELL 3. SÅ HÄR GÖR DU AV MED 100 KCAL

						
Promenad, långsam 40 min snabb 15 min	Cykling, normal 35 min snabb 10 min	Löpning 10 min	Skridskoåkning 25 min	Simning 10 min	Dans 25 min	Vedsågning 15 min

LISAS BANTNINGSSCHEMA

Lisa beslutar sig för att genomföra ett längre bantningsprogram genom en liten ändring i kosten och med regelbunden motion. Hennes program ser ut så här:

KOST

Varje dag brukade hon äta

2,5 dl standardmjölk
3 smörgåsar med margarin
och vanlig ost 45+

och byter det nu mot

2,5 dl lättmjölk
3 smörgåsar med enbart smältost 30+

MOTION

Snabb cykling 15 min till och 15 min från arbetet 5 dagar/vecka.
Simning 30 min varje lördag.
Långsam promenad 2 tim varje söndag.

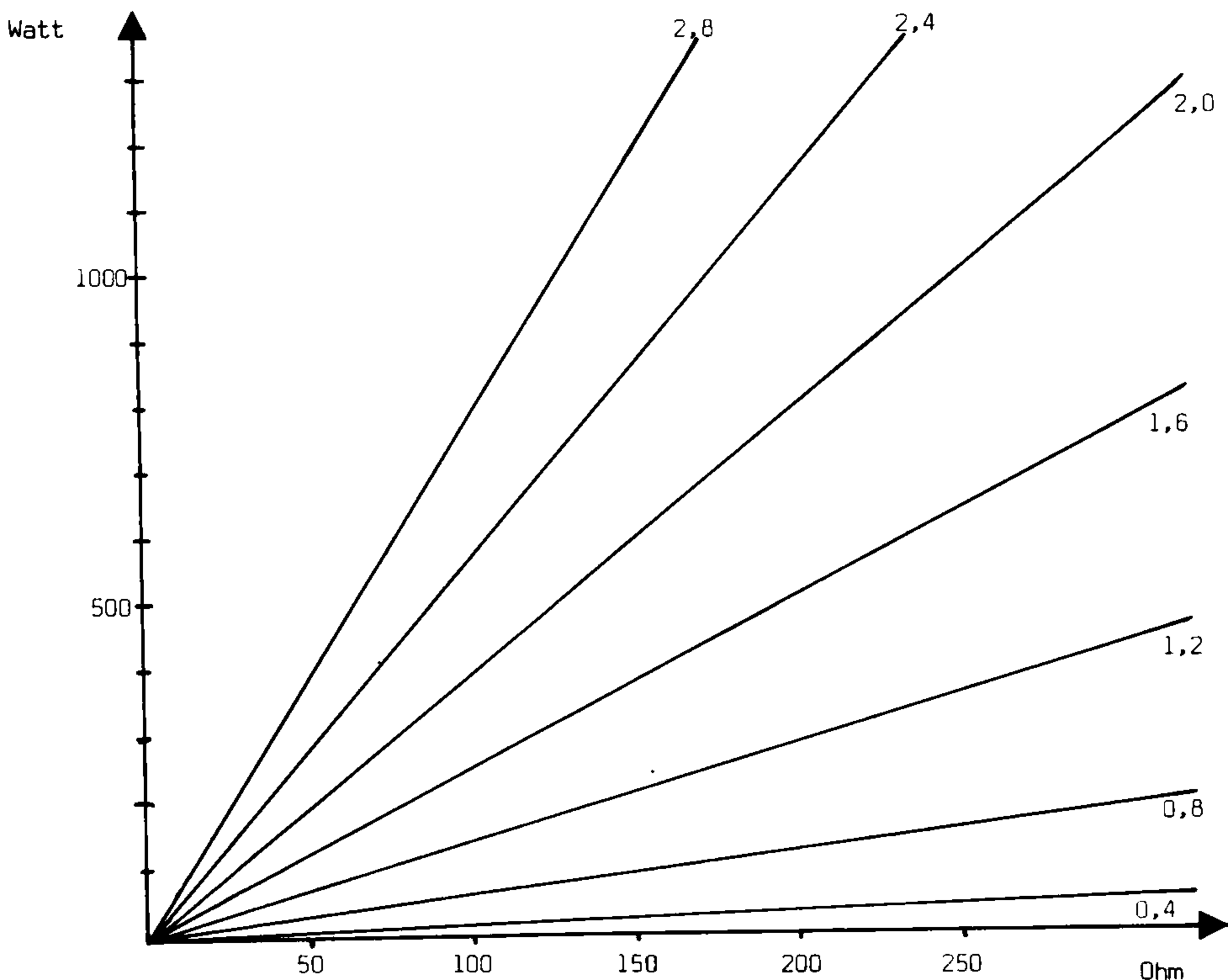
4. Hur mycket energi kan Lisa "byta" och motionera bort på en vecka?

- A Ca 2 900 kcal
- B Ca 3 000 kcal
- C Ca 3 400 kcal
- D Ca 4 000 kcal
- E Ca 4 400 kcal

5. Lisa, som bantar, faller för frestelsen och äter en semla:
Hur länge måste hon dansa för att förbruka detta extra kaloriintag?

- A Ca 15 min
- B Ca 25 min
- C Ca 40 min
- D Ca 50 min
- E Ca 65 min

EFFEKT - STRÖMSTYRKA - RESISTANS

FIGUR 2. DIAGRAMMET ÅSKÅDLIGGÖR VISSA SAMBAND MELLAN RESISTANS, STRÖMSTYRKA OCH EFFEKT UTTRYCKT I OHM, AMPERE OCH WATT.

6. Ungefär hur stor effekt utvecklas i ett motstånd på 100 ohm om strömstyrkan är 1,2 ampere?

- A 75 watt
- B 150 watt
- C 250 watt
- D 300 watt
- E 400 watt

7. Ungefär vilken resistans har en lampa på 400 watt om strömmen som går genom den är 2,4 ampere?

- A 20 ohm
- B 50 ohm
- C 70 ohm
- D 100 ohm
- E 150 ohm

8. Hur stor måste strömstyrkan vara för att en effekt av 500 watt skall utvecklas i en värmespiral med en resistans på 200 ohm?

- A 0,4 ampere
- B 0,8 ampere
- C 1,2 ampere
- D 1,6 ampere
- E 2,0 ampere

9. För en lampa med en viss resistans gäller att effekten vid 1,6 ampere är 600 watt. Hur stor blir effekten om strömstyrkan ökas till 2,0 ampere?

- A 175 watt
- B 400 watt
- C 650 watt
- D 725 watt
- E 950 watt

För vunnen match får ett lag två poäng, för oavgjord match fås en poäng och för förlorad match fås noll poäng. Totalt ska varje lag möta de andra lagen två gånger innan serien är slutförd.

TABELL 4. SERIETABELL I FOTBOLL EFTER 18 RESP. 19 OMGÅNGAR

Efter 18 omgångar

	Spe- lade m	Vunna a	Oav- gjorda t	Förlo- rade c	Gjorda mål h	In- släppta mål e	Vunna poäng r
Malmö FF	18	14	2	2	27	- 10	30
AIK	18	11	3	4	29	- 16	25
Åtvidaberg	18	9	4	5	35	- 22	22
Landskrona	18	9	3	6	33	- 19	21
Öster	18	6	7	5	24	- 19	19
GAIS	18	7	4	7	27	- 34	18
Djurgården	18	5	7	6	31	- 27	17
Hammarby	18	6	5	7	21	- 24	17
Halmstad	18	6	5	7	22	- 28	17
Elfsborg	18	6	3	9	31	- 30	15
Örebro	18	4	7	7	27	- 33	15
Norrköping	18	4	6	8	24	- 41	14
Sirius	18	3	5	10	22	- 35	11
Brynäs	18	2	7	9	21	- 36	11

Efter 19 omgångar

Malmö FF	19	15	2	2	29	- 11	32
AIK	19	11	3	5	30	- 18	25
Åtvidaberg	19	9	4	6	35	- 24	22
Landskrona	19	9	3	7	34	- 22	21
Öster	19	7	7	5	28	- 20	21
GAIS	19	8	4	7	30	- 35	20
Hammarby	19	7	5	7	23	- 24	19
Halmstad	19	7	5	7	24	- 28	19
Elfsborg	19	7	3	9	34	- 31	17
Djurgården	19	5	7	7	32	- 30	17
Örebro	19	5	7	7	31	- 34	17
Norrköping	19	4	6	9	25	- 45	14
Sirius	19	3	5	11	23	- 39	11
Brynäs	19	2	7	10	21	- 38	11

10. Hur många av den nittonde omgångens matcher slutade oavgjorda?

- A Inga
- B En
- C Två
- D Tre
- E Fyra

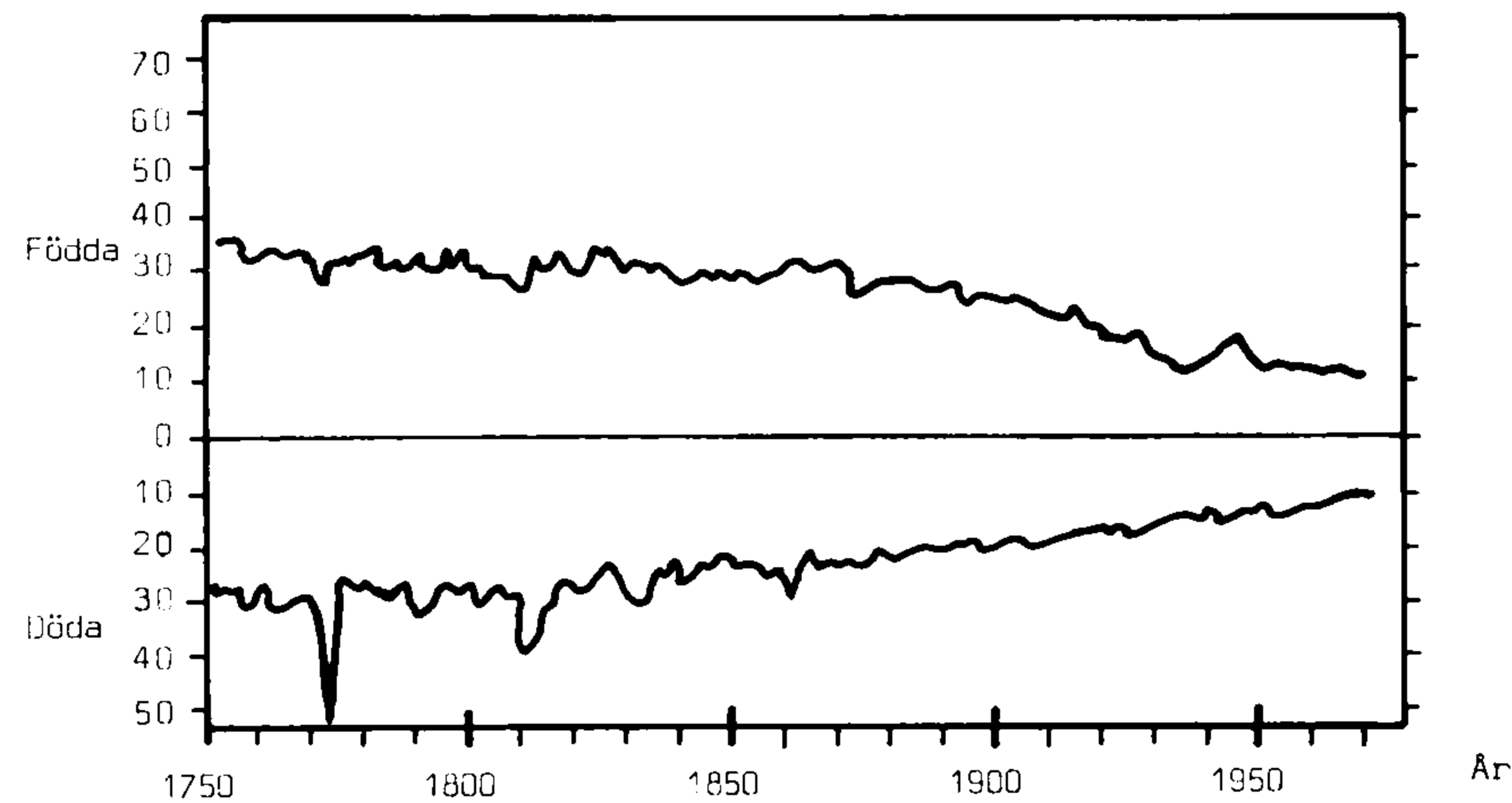
11. I den nittonde omgången

- A vann AIK med 3-2
- B vann AIK med 2-1
- C förlorade AIK med 1-2
- D förlorade AIK med 2-3
- E förlorade AIK med 1-3

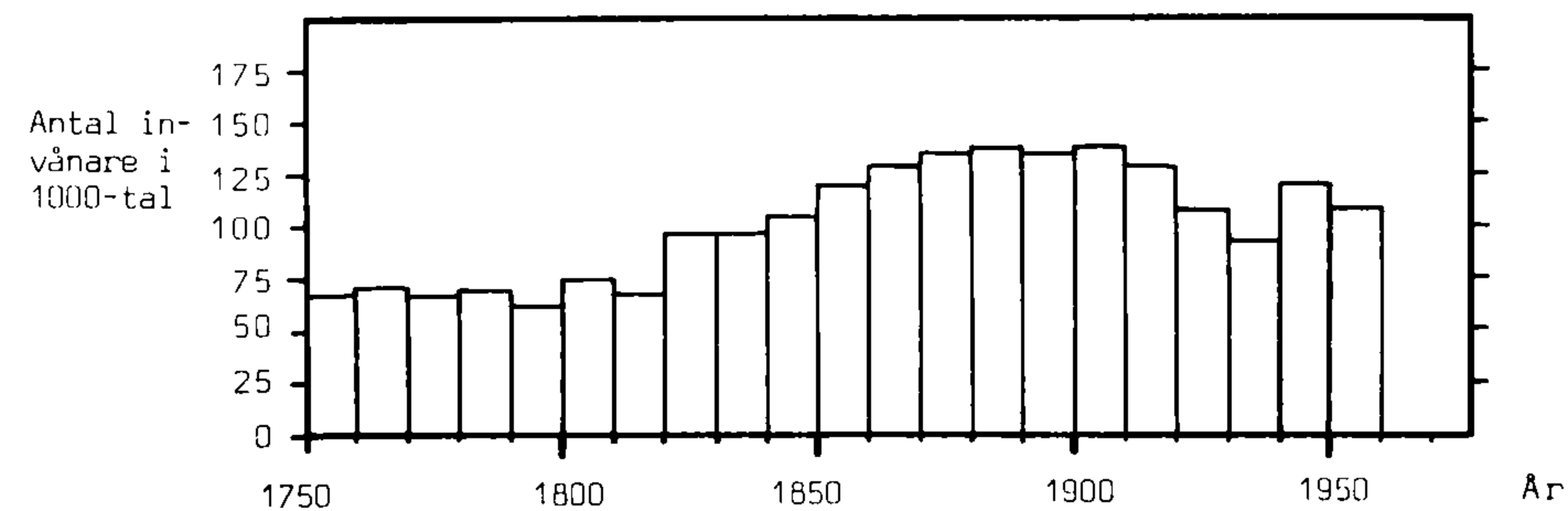
12. Vilka lag kan Öster ha mött i 19:e omgången?

- A Landskrona eller Åtvidaberg
- B Hammarby eller GAIS
- C Elfsborg eller Halmstad
- D Örebro eller Djurgården
- E Sirius eller Norrköping

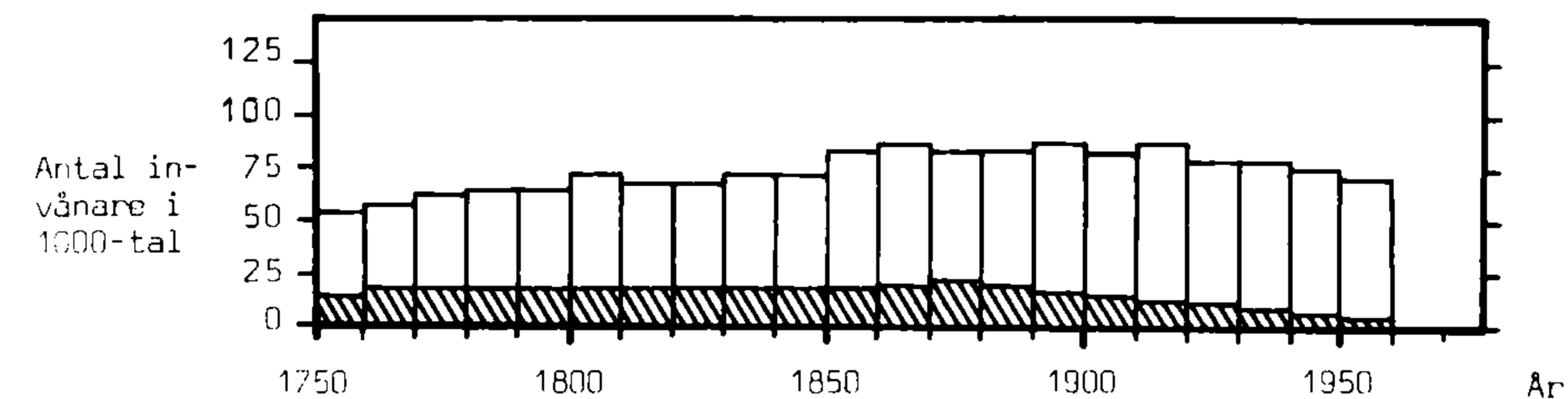
FÖDDA OCH DÖDA I SVERIGE 1750-1960

FIGUR 3. ANTALET FÖDDA OCH DÖDA PER 1 000 INVÅNARE

FIGUR 4. GENOMSNITTLIGT ANTALET FÖDDA PER ÅR UNDER VARJE 10-ÅRS PERIOD I ABSOLUTA TAL.

FIGUR 5. GENOMSNITTLIGT ANTALET DÖDA PER ÅR UNDER VARJE 10-ÅRS PERIOD I ABSOLUTA TAL. DEN STRECKADE DELEN AV STAPELN ANGER HUR MÅNGA AV HELA ANTALET FÖDDA SOM DÖTT UNDER FÖRSTA LEVNADSPET.

Figurerna 3-5 åskådliggör de sannolika förhållandena mellan antalet födda och döda i Sverige under tiden 1750-1960. Tabellerna ger inte anspråk på att helt överensstämmer med de faktiska förhållandena.

13. Med ungefär hur många individer ökade Sveriges befolkning varje år under 1950-talet (om man bortser från emigration och immigration)?

- A 5 000
- B 20 000
- C 40 000
- D 70 000
- E 105 000

14. I genomsnitt hur många barn dog under sitt första levnadsår i slutet av 1800-talet?

- A 10 000
- B 20 000
- C 30 000
- D 60 000
- E 80 000

15. År 1945 var antalet födda per 1 000 invånare ungefär

- A 10
- B 20
- C 50
- D 10 000
- E 20 000

EN POSTORDERFIRMAS BONUS- OCH KONTOSYSTEM

TABELL 5. EXEMPEL UR BONUSSYSTEMET VID KONTANT BETALNING

Beställer du för	Får du bonus	Därför betalar du bara	Då sparar du
175:-	-	175:-	-
225:-	5%	213:75	11:25
275:-	5%	261:25	13:75
325:-	7%	302:25	22:75
375:-	7%	348:75	26:25
450:-	10%	405:-	45:-
750:-	10%	675:-	75:-

TABELL 6. EXEMPEL PÅ KOSTNADER VID KONTOKÖP

Beställer du för	Betalar du efter bonus kontant	Betalar du vid kontoköp kr
175:-	175:-	188:90
225:-	213:75	232:65
275:-	261:25	286:30
325:-	302:25	333:65
375:-	348:75	387:70
450:-	405:-	453:75
750:-	675:-	784:30

16. Hur mycket skiljer i pris efter avdrag för bonus om man väljer mellan en kapp som kostar 275 kronor och en som kostar 500 och avser att köpa den kontant?

- A 188:75
B 213:75
C 225:00
D 228:75
E 230:00

17. Hur mycket dyrare blir en vara som kostar 450 kronor om man i stället för att betala kontant utnyttjar firmans kontoköp?

- A 3:75
B 8:75
C 45:-
D 48:75
E 53:75

UTBILDNING

Vid en undersökning frågade man 100 personer angående deras egen och faderns högsta utbildning. Resultatet sammanfattas i tabell 7.

TABELL 7. EGEN OCH FADERS HÖGSTA UTBILDNING

Faderns utbildning	Egen utbildning			
	Folkskola	Realexamen	Studentexamen	Akademisk examen
Folkskola	8	16	12	4
Realexamen	6	12	9	3
Studentexamen	4	8	6	2
Akademisk examen	2	4	3	1

18. Hur många av de tillfrågade med akademisk examen hade fäder med folkskola som enda utbildning?

- A 2
B 4
C 6
D 8
E 10

19. Hur stor del av de tillfrågade hade student- eller akademisk examen?

- A 10 %
B 20 %
C 30 %
D 40 %
E 50 %

20. Hur många av de tillfrågade hade kortare utbildning än sin far?

- A 20
B 23
C 24
D 27
E 32

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.